

SOLUTION OF THE APPLIED OPTIMIZATION PROBLEMS

Summary. The research of the author is devoted to the issues of optimization of the parameters of multilayer systems containing local, discrete sources of thermal loads. The paper proposed one of the possible approaches to the implementation of optimization of the parameters of such systems. Due to the fact that in practice it is often necessary to deal with multilayered materials of complex spatial form, which, for example, have zones of prohibition on the movement of division routes, the author pays considerable attention to the determination and verification of the validity of the calculated and applied optimization mathematical models conditions for improving the quality of the biotechnological process. Despite the focus of this work to the optimization of multilayer biosystems, the uniqueness of the author's research consists in their broad applicability for optimizing a number of multilayer systems.

Keywords: mathematical modeling, optimization, correctness, boundary value problems, pseudodifferential operators.

Левкін Д.А.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРИКЛАДНИХ ЗАДАЧ ОПТИМІЗАЦІЇ

Анотація. В роботі наведений процес математичного моделювання та оптимізації багатопарових біотехнологічних систем, які містять локальні, дискретні джерела дії. Особливу увагу автор приділив кулеподібним багатопаровим мікробіологічним матеріалам під дією сканованих джерел лазерного випромінювання. Зазначимо, що особливості об'єкта дослідження та специфіка електромагнітної дії призводять до неможливості застосування для доказу умов коректності традиційної теорії існування та єдиності розв'язку крайових задач, що описують його стан. Труднощі з доказами умов коректності належать цілому класу багатопарових об'єктів складної просторової форми, які мають, наприклад, зони заборони на проходження трас лазерного ділення. Для подолання зазначених складнощів, автор пропонує застосувати теорію псевдодиференціальних операторів над простором узагальнених функцій. Це дає можливість, не конкретизуючи об'єкт дослідження (багатопаровий мікробіологічний матеріал під дією лазерного променя), гарантувати коректність крайових задач, що, в свою чергу, дозволить гарантувати адекватність розрахункових та прикладних оптимізаційних математичних моделей. Досліджені та враховані автором характерні особливості математичної моделі основної оптимізаційної задачі та прикладних математичних моделей, дозволять ефективно обрати методи для чисельної та програмно-апаратної реалізації. Для здійснення оптимізації в роботі представлений підхід для реалізації одразу двох прикладних оптимізаційних математичних моделей та наведена обчислювальна структура, що складається з широко відомих чисельних методів. Відзначимо, що незважаючи на спрямованість досліджень автора на розрахунок та оптимізацію біотехнологічних систем, результати дослідження мають універсальний характер і їх можна застосовувати для оптимізації механічних, електротехнічних та інших систем, що містять локальні, дискретні джерела відповідних фізичних полів. Однак, при цьому зазнають зміни постановки крайових задач та чисельні методи реалізації прикладних оптимізаційних математичних моделей.

Ключові слова: математичне моделювання, оптимізація, коректність, крайові задачі, псевдодиференціальні оператори.

Formulation of the problem. Today, one of the main ways to search for the optimal values of the parameters of multilayer and single-layer systems containing local mobile sources of physical fields remains the experiment. Obtaining experimentally data is associated with excessive costs of technical resources of sources of loading and the expensive material consumption. To overcome the difficulties, it is necessary to develop the theory of such systems calculation and optimization of. It is worth noting that the study of many authors is aimed at optimizing specific systems under the influence of concentrated sources of the corresponding physical fields [1–4]. Despite the significant achievements of the authors in solving the problems of calculating, managing, and optimizing the parameters of single-layer and multilayer systems, relatively little work has been devoted to the optimization of the whole class of systems. Thus, to

overcome the difficulties of systematization and formalization of applied optimization for mathematical models for multilayer systems, the averaging of geometrical parameters, chemical composition, and thermophysical characteristics of the objects of the research is often carried out. This leads to averaging of the obtained values of the objective function, rough estimates of changes in the parameters of the systems, and as a result of this, errors in the processes of calculating the objective function and optimizing its parameters.

According to the author, along with an increase in the number of formalized applied optimization mathematical models, the definition and verification of the fulfillment of the conditions for the correctness of computational and applied optimization mathematical models is also required [5]. The construction and implementation of a larger number of applied optimization mathematical models that

zation problem of improving the quality of thermal effects on multilayer microbiological material.

The mathematical model of the main optimization problem is that it is necessary to find such parameters of the vector of heat $z^* = (x, y, z, t, u, E, s(t), v(t), Q(x, y, z, t), S)$: x, y, z – size of the multilayer microbiological material area; t – duration of exposure; u – source intensity; E – the energy of the laser beam; $s(t)$ – source path; $v(t)$ – source speed; $Q(x, y, z, t)$ – heat exposure density; S – the area of the laser source, which would ensure the achievement of the extremum of the objective $T = T(x, y, z, t, z^*)$ at the given system of restrictions on the values of the temperature field and on the parameters of the vector of heat exposure. Based on the formulation of the main optimization problem, in order to optimize the parameters of the temperature field in [6; 7], the author proposed and systematized applied optimization mathematical models. At the same time, to find the optimal values of the parameters of the objective function, it is advisable to use not one, but several application-oriented optimization mathematical models. Their novelty consists in the fact that, in the implementation of parameterization, the temperature fields of microbiological materials are presented depending on the characteristics of a discrete moving source of exposure.

We show one of the possible approaches for the implementation of optimization. Let us reduce the dimension of the parameters of the target function and select some arbitrary parameters as optimized ones. We construct a large uniform grid of their discretization. We solve the boundary problem of the system of differential equations of heat conduction. To assess the traumability of microbiological material with the values of optimized parameters at the nodal points of a large uniform grid, it is possible to apply the following relationship:

$$K = \frac{V_{\text{segm.}}}{V} \times 100\%, \quad (5)$$

where $V_{\text{segm.}}$ – the volume of the irradiated segment of the multilayer microbiological material;

V – volume of microbiological material.

By the step method, we will move along the nodes of the coarse grid from the node, in which

a greater value of the traumability of the microbiological material to the node with a lower value of the traumability is achieved. To find points with optimal values of the selected parameters, we use the method of directional extremum search of the temperature field, comparing the injuries at the nodal points of a large uniform grid and choosing a node with a lower value of injuries.

In the vicinity of nodes with lower injuries, we will grind the grid model step and the process of analyzing and finding local extrema will be repeated until, for example, the specified accuracy of solving boundary value problems, the specified error value of the microbiological material traumability value is reached, the expiration time allowed for optimization.

Conclusions and offers. One of the possible approaches to the calculation and optimization of multilayer systems containing local, discrete sources of thermal loads is shown. The universality of the author's research will allow the proposed approach to be applied to the calculation and optimization of temperature fields of various microbiological objects that are subject to thermal loading. This will make it possible to increase the efficiency (increase in speed, accuracy and decrease in computer memory) of solving boundary value problems and optimizing multilayer systems, as well as to offer ways and means for software and hardware implementation of applied optimization mathematical models in order to improve the quality of impact processes. At the same time, according to the author, to improve the accuracy and speed of implementation of applied optimization mathematical models it is required: formalization of a larger number of applied optimization mathematical models taking into account the unevenness of the outer layer of microbiological material, its multi-layer, inhomogeneous structure and features of the electromagnetic effect; the presence of comparative estimates of the number of local extrema of the goal function of solving boundary value problems from numerical methods for their solution; an increase in the accuracy of comparative relations for estimating the time expenditures of PC software and hardware for the implementation of mathematical models.

References:

1. Stoyan, Yu.G., & Putyatin, V.P. (1981). *Razmeschenie istochnikov fizicheskikh poley* [Location of physical field sources]. Kyiv : Nauk. dumka. (in Russian)
2. Chubarov, E.P. (1985). *Upravlenie sistemami s podvizhnymi istochnikami vozdeistviia* [Management of systems with moving sources of impact]. Moskva : Energoatomizdat. (in Russian)
3. Douglas-Hamilton, D.H., & Conia, J. (2001). Thermal effects in laser-assisted pre-embryo zona drilling. *Journal of Biomedical Optics*, vol. 6, Issue 2, p. 205. doi: 10.1117/1.1353796
4. Rink, K., Delacretaz, G., & Salathe, R. (1996). Non-contact microdrilling of mouse zona pellucida with an objective-delivered 1.48 μm diode laser. *Lasers in Surgery and Medicine*, vol. 18, pp. 52–62.
5. Makarov, A.A., & Levkin, D.A. (2014). Mnogotochechnaia kraevaia zadacha dlia psevdodifferentsialnykh uravnenii v polislloe [Multipoint boundary value problem for pseudodifferential equations in a multilayer]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Serii: Matematyka, prykladna matematyka i mekhanika*, vol. 69, no. 1120, pp. 64–74. (in Russian)
6. Megel', Yu.E., Putyatin, V.P., Levkin, D.A., & Levkin, A.V. (2017). Matematycheskoe modelirovaniye i optymizatsiia parametrov deistviya lazernoho lucha na mnogoslounnye biomaterialy [Mathematical modeling and optimization of the parameters of the action of the laser beam on multilayer biomaterials]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «KhPI»*. Zbirnyk naukovykh prats. Serii: Mekhaniko-tekhnologichni systemy ta komplekсы. Kharkiv: NTU «KhPI», vol. 20, no. 1242, pp. 60–64. (in Russian)
7. Levkin, D.A. (2014). Matematychni modeli optymizatsii parametriv dii lazernoho promeniya na bahatosharovi biosystemy [Mathematical models of optimization of laser beam parameters on multilayered biosystems]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «KhPI»*. Zbirnyk naukovykh prats. Serii: Mekhaniko-tekhnologichni systemy ta komplekсы. Kharkiv: NTU «KhPI», vol. 60, no. 1102, pp. 77–84. (in Ukrainian)

8. Levkin D.A. (2019). Matematycheskoe modelyrovanye i optymyzatsiya mnogoslounykh sistem [Mathematical modeling and optimization of multilayer systems]. *Enerhetyka i avtomatyka*. Kyiv: NUBiP Ukrainy, 1(41), pp. 45–56. doi: 10.31548/energiya2019.01.045 (in Russian)

Список літератури:

1. Стоян Ю.Г., Путятин В.П. Размещение источников физических полей. Київ : Наукова думка, 1981. С. 59–87.
2. Чубаров Е.П. Управление системами с подвижными источниками воздействия. Москва : Энергоатомиздат, 1985. 288 с.
3. Douglas-Hamilton D.H., Conia J. Thermal effects in laser-assisted pre-embryo zona drilling. *Journal of Biomedical Optics*. 2001. Vol. 6, Issue 2. 205 p. doi: 10.1117/1.1353796
4. Rink K., Delacretaz G., Salathe R. Non-contact microdrilling of mouse zona pellucida with an objective-delivered 1.48 um diode laser. *Lasers in Surgery and Medicine*. 1996. Vol. 18. Pp. 52–62.
5. Макаров А.А., Левкин Д.А. Многоточечная краевая задача для псевдодифференциальных уравнений в полислое. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Математика, прикладна математика і механіка»*. Харків, 2014. Вип. 69. № 1120. С. 64–74.
6. Мегель Ю.Е., Путятин В.П., Левкин Д.А., Левкин А.В. Математическое моделирование и оптимизация параметров действия лазерного луча на многослойные биоматериалы. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Збірник наукових праць. Серія «Механіко-технологічні системи та комплекси»*. Харків : НТУ «ХПІ», 2017. № 20 (1242). С. 60–64.
7. Левкін Д.А. Математичні моделі оптимізації параметрів дії лазерного променя на багатопарові біосистеми. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Збірник наукових праць. Серія «Механіко-технологічні системи та комплекси»*. Харків : НТУ «ХПІ», 2014. № 60 (1102). С. 77–84.
8. Левкин Д.А. Математическое моделирование и оптимизация многослойных систем. *Енергетика і автоматика*. Київ : НУБіП України, 2019. № 1(41). С. 45–56. doi: 10.31548/energiya2019.01.045